

15. Dewey D. *The School and Society* / D. Dewey. – Chicago, 1965. – 285 p.
16. Stanford Encyclopedia of Philosophy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://plato.stanford.edu/entries/postmodernism/>
17. Tymieniecka A.-T. *Education in Human Creative Existential Planning* / Anna-Teresa Tymieniecka. – New York : Springer, 2008. – 446 p.
18. Usher R., Edwards R. *Postmodernism and Education* / Robin Usher, Richard Edwards. – London : Routledge, 1994. – 246 p.

Заболотна О. А. *Философские истоки школьного альтернативного образования: преемственность и изменение педагогической мысли.*

В статье показаны источники мировоззренческих позиций философов альтернативного образования, показан генезис этих философских идей, продемонстрирована их связь с развитием европейской истории и культуры. При рассмотрении эволюции европейской философской мысли внимание привлечено к проблеме человека как природного, духовного и культурного существа, что в логике нашего исследования определяет понимание образовательной альтернативы на определенных этапах культурно-исторического развития.

Ключевые слова: альтернативное образование, образовательная альтернатива, философские основы альтернативного образования, эволюция европейской философской мысли.

Zabolotna O. A. *Philosophical sources of school alternative education: succession and change a pedagogical idea.*

The sources of world view positions of philosophers of alternative education are rotined in the article, genesis of these philosophical ideas is rotined, their connection is shown with development of European history and culture. At consideration of evolution of the European philosophical idea come into a notice to the problem of man as a natural, spiritual and cultural creature, that in logic of nashogo research determines understanding of educational alternative on the certain stages of cultural and historical development.

Keywords: alternative education, educational alternative, philosophical bases of alternative education, evolution of the European philosophical idea.

Каричковська С. П.

Уманський національний університет садівництва

ШЛЯХ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПЕРСПЕКТИВ – СТАНДАРТИЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ПОЛЬЩІ

У статті проаналізовано державний стандарт Польщі освітньо-кваліфікаційного рівня ліценціат (бакалавр) за напрямом підготовки "Філологія" (англійська мова та література).

Ключові слова: державний освітній стандарт, професійна освіта, освітньо-кваліфікаційний рівень, бакалавр, філологія.

Європейська цивілізація розвивається внаслідок впливу багатьох факторів, кожен з яких відіграє важливу, а інколи й провідну роль. Характерним є те, що сучасний етап суспільного прогресу повернувся до інтелекту та людського розуму. Визначивши інтелект у якості стратегічного ресурсу розвитку, європейська цивілізація основну увагу приділяє освіті і науці. І хоча кожна з країн має свої наробки та досягнення в освітній галузі, європейська освіта слугує безперечним зразком і еталоном.

У зв'язку з розвитком міжнародних відносин України та розширенням прямих контактів з країнами всього світу, на сучасному етапі надзвичайно важливе значення має вивчення англійської мови. Досвід країн близького зарубіжжя з аналогічними для України

освітніми умовами становить інтерес для компаративного аналізу. Особливої уваги заслуговує система іншомовної підготовки фахівців освітянської галузі у Польщі, що обумовлено подібністю структури освіти і схожістю освітніх змін, які сьогодні відбуваються в Україні і які вже сталися в Польщі.

Метою статті є аналіз педагогічної освіти вищої школи, зокрема державного освітнього стандарту Польщі освітньо-кваліфікаційного рівня ліценціат (бакалавр) за напрямом підготовки “Філологія” (англійська мова та література) в контексті основних завдань Болонського процесу.

У процесі адаптації польської моделі вищої освіти до вимог Болонського процесу запроваджено три рівня підготовки фахівців: перший, 3–4-річний – ліценціат, другий – 1–2-річний – магістратура, третій – підготовка фахівців найвищої кваліфікації – докторантура (3 роки). Крім того, продовжує діяти система габілітації – процедура, адекватна захисту докторської дисертації в Україні.

Сьогодні функціонування польської вищої освіти визначається чотирма законами Польщі: “Про вищу освіту”, “Про фахові вищі навчальні заклади”, “Про державний комітет з наукових досліджень” та “Про вчені звання та наукові ступені”.

Закон Польщі “Про фахові вищі навчальні заклади” запровадив трирічну базову вищу освіту як окремий вид вищої освіти, що відрізняється від п’ятирічної освіти, підтвердженої традиційним дипломом. Студенти, що отримали диплом ліценціата (бакалавра), мають право на конкурсній основі претендувати на подальше навчання в навчальних закладах, уповноважених провадити додаткове магістерське навчання.

Проте, ліценційне (бакалаврське) навчання на практиці означає, що потенційний студент повинен вибрати бажаний рівень навчання ще перед вступом до навчального закладу. Даний проект закону не передбачає запровадження системи послідовного навчання, згідно з якою базове вище навчання є лише частиною вищої освіти, яку можна продовжити.

Підготовка учителів у Польщі організовується по-різному: координацією діяльності вищого навчального закладу займається Міністерство освіти Польщі, яке встановлює стандарти навчання, проводить загальний нагляд і контроль законності дій навчальних закладів, розподіляє бюджетні кошти і контролює їх використання. У свою чергу, рішення, що стосуються напрямів навчання, його форм, систем і учбових програм, приймаються керівниками вищого навчального закладу.

У світлі реформи системи освіти в Польщі окремої уваги й аналізу потребує система стандартизації освітньо-професійних програм, тому спробуємо охарактеризувати найважливіші елементи та завдання I (ліценційного) циклу навчання майбутніх учителів англійської мови.

Державний стандарт професійної освіти ліценційного (бакалаврського) рівня підготовки майбутніх учителів англійської мови містить: загальну характеристику напрямку та кількість пунктів ECTS; загальну характеристику навчання та вимоги щодо необхідних знань та умінь випускника; програмний мінімум груп предметів та годин занять, виділених на їх вивчення.

У рамках впровадження Болонського процесу I ступінь професійної освіти передбачає трирічний термін навчання (6 семестрів), 180 ECTS та реалізацію цілей двопредметного навчання, тобто вивчення двох іноземних мов. Основною іноземною мовою є англійська, другою іноземною мовою, за вибором студента, може бути німецька, французька, або російська.

Загальні вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців освітянської сфери здійснюються відповідно до загальноєвропейських освітніх вимог, згідно з якими мовна компетенція випускників ліцензійного рівня характеризується опануванням іноземною мовою на рівні C1 CEFR (Common European Framework of Reference). Зазначений рівень передбачає розуміння складних текстів різної тематики, в тому числі професійної, спонтанне говоріння у швидкому темпі, володіння граматичними моделями організації тексту, а також уміння використовувати лексику професійного спрямування. Крім того, зазначається необхідність оволодіння міжпредметними компетенціями, що дозволяють використання мовних знань у різноманітних наукових галузях та громадському житті.

Для отримання кваліфікації ліценціата філології необхідно освоїти 540 годин занять, з яких 360 годин навчальних дисциплін та 180 годин практики в школі. Варто відмітити, що стандартом передбачена мінімальна кількість годин на вивчення вказаних дисциплін, а остаточне рішення про оптимальний об'єм навчального навантаження приймається вищим навчальним закладом.

Програмний мінімум визначає такий розподіл навчальних дисциплін:

- А. Предмети спрямовуючого навчання у відповідності до конкретного напрямку підготовки (кількість годин на їх вивчення не вказується);
- В. Предмети додаткової спеціалізації (400 год);
- С. Предмети педагогічного спрямування, навчальне навантаження яких у сукупності повинно становити щонайменше 360 годин. Дана група включає такі предмети: “Психологія” (60 год.), “Педагогіка” (60 год.), “Дидактика навчання” (з основної та додаткової спеціальностей 150 годин), додаткові предмети (60 годин, причому на вивчення “Риторики” повинно бути виділено не менше 30 годин). Решта 30 годин виділяються на вивчення дисциплін за вибором вищого навчального закладу.
- D. Педагогічна практика (з основної та додаткової спеціальностей), яка в сукупності повинна становити не менше 180 годин.
- Е. Інформаційні технології. Стандартом чітко не відводиться фіксована кількість годин на вивчення даної дисципліни, вона регламентується вищим навчальним закладом в залежності від знань, умінь та потреб студентів.
- F. Іноземна мова. Кількість годин на вивчення даної дисципліни не вказується, проте підкреслюється необхідність опанування випускниками іноземною мовою на рівні, необхідному для першого ступеня навчання – C1 CEFR.

Варто відмітити, що досліджуваний нами освітній стандарт, окрім даних про навчальні дисципліни та їх обсяг, містить програмні вимоги щодо загального змісту, знань та умінь, яких повинен набути студент у результаті вивчення вищевказаних предметів. Вважаємо необхідним зупинитись на розгляді ключових програмних вимог до кожної з дисциплін, що дасть змогу визначити їх характерні особливості та відповідність вимогам Болонської системи.

Вивчення “Психології” передбачає опанування такими змістовними лініями: психологія як наука. Основні дидактичні концепції; теорія пізнання учнів і її вплив на навчальний процес; мотив і мотивація в навчальній діяльності; проектування навчальної діяльності в контексті освітніх потреб; взаємодія учитель – учень. Техніка і прийоми спілкування в навчальному процесі; міжособистісні конфлікти в групі і способи їх вирішення; аналіз та самооцінка власної професійної діяльності.

Навчальний предмет “Педагогіка” передбачає оволодіння такими аспектами: становлення та розвиток педагогічної думки; освітня політика в галузі шкільного

навчання; теоретичні аспекти навчально-виховного процесу в школі; учнівське середовище. Співробітництво з батьками та ровесниками; позашкільні навчальні заклади; перевірка та оцінювання результатів навчання.

Встановлено, що дисципліна “Методика навчання” включає такі змістовні аспекти: прогнозування та проектування навчального процесу; планування уроку. Структура уроку як методичної одиниці; вибір форм, методів та засобів навчання; використання інформаційних технологій у навчальному процесі; проведення індивідуальних занять; проведення позакласних занять; взаємодія учителя і учня в навчальній діяльності.

Характеристика додаткових предметів включає короткі програмні вимоги до занять з “Риторики” та перелік навчальних дисциплін, які можуть обрати вищі навчальні заклади: дисципліни з галузі освітнього права, організації і функціонування системи освіти; “Безпека життєдіяльності”, “Етика”, “Культура мовлення” тощо.

Використання інформаційних технологій у навчальному процесі передбачає можливість їх активного практичного застосування на уроці, реалізацію цілей міжпредметного навчання, впровадження мультимедійних презентацій, здатність підходити до навчального процесу творчо.

Що стосується програмних вимог до навчання іноземної мови, то, як уже зазначалося раніше, підкреслюється необхідність її опанування на рівні C1 CEFR.

Ще однією важливою складовою навчального процесу педагогічного вищого навчального закладу є навчальна практика, метою якої є вивчення організації роботи різних типів шкіл, удосконалення професійно-педагогічних знань, умінь та навиків, здобутих у вищій школі, формування навиків проведення занять, вивчення психологічних особливостей учнів, їхніх пізнавальних інтересів та взаємин у колективі тощо.

Освітнім стандартом передбачено не менше 30% часу на навчальну практику протягом перших трьох років навчання та не менше 40% – протягом четвертого року.

Отже, можемо відмітити, що польський стандарт вищої освіти I (ліценційного) циклу навчання майбутніх учителів англійської мови відображає парадигму професійної підготовки майбутнього фахівця. Це означає, що стандартизація навчального процесу, окрім визначення навчальних дисциплін, передбачає розробку чітко сформульованих очікуваних результатів навчання (Learning Outcomes), тобто сумісність знань і навичок, пропонує вищими навчальнимикладами та визначеними відповідно до вимог Болонського процесу.

Література:

1. Андрущенко В. П. Основні характеристики європейської університетської освіти та можливості їх реалізації в системі освіти України / В. П. Андрущенко // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова : зб. наук. пр. – Вип. 26. – К.: НПУ, 2011. – С. 3-15. – (Серія № 5. “Педагогічні науки: реалії та перспективи”).
2. Standardy kształcenia nauczycieli, o których mowa w § 1, dotyczą studiów i studiów podyplomowych rozpoczynających się od roku akademickiego 2004/2005.
3. Kwiek M. Zmierzch nowoczesnego uniwersytetu / M. Kwiek. – 2001.
4. Denek K. O nowy kształt edukacji / K. Denek. – Toruń: Wydawnictwo edukacyjne Akapit, 1998.
5. Hornowska E. O pomiarze jakości usług w obszarze edukacji / Hornowska E. // Ewaluacja a jakość kształcenia w szkole wyższej / A. Brzezińska, J. Brzeziński, A. Eliaz. – Warszawa: Wydawnictwo SWPS “Academica”, 2004.
6. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. – К.: Ленвіт, 2003. – 213 с.
7. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти. – К.: Ленвіт, 2006. – 35 с.